



KATARÍNA GRUNWALD

NADEŽDA HRAPKOVÁ



Spolufinancované
Program Erasmus+
Európskej únie

<http://selid.efos-europa.eu/>

Ako vidíme budúcnosť starších ľudí v digitálnej sfére?

Digitalizácia formuje náš život a naše medziludské vzťahy. Zmeny, ktoré už v našej spoločnosti prebiehajú a predpoklady týkajúce sa ďalších zmien v dôsledku rastúceho procesu digitalizácie, predstavujú veľkú výzvu aj pre starších ľudí a seniorov.

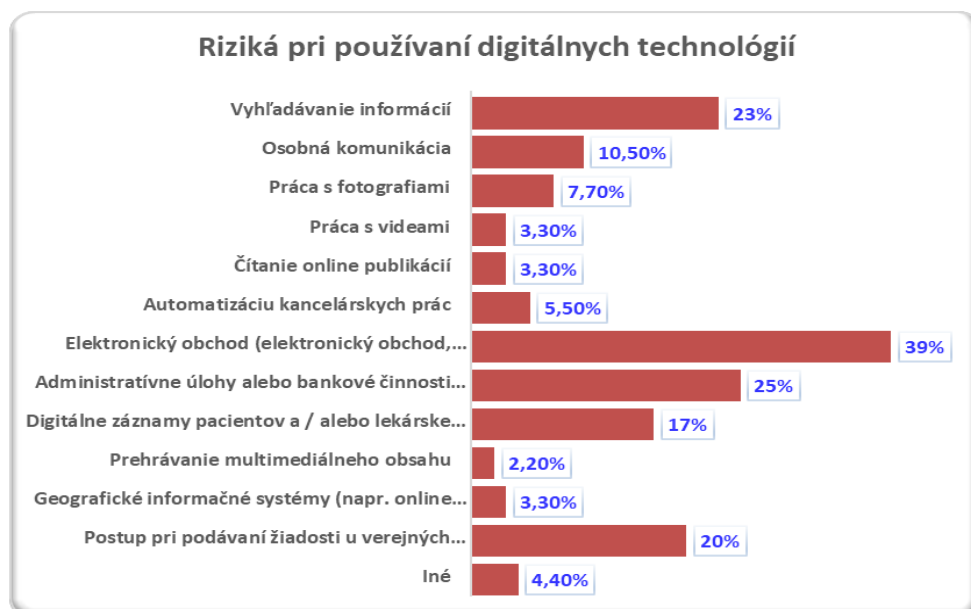
Ak chcú seniori pochopiť moderný svet, sú "nútení" rozvíjať svoje digitálne zručnosti a kompetencie, aby mohli sledovať spoločenské zmeny. Na jednej strane aj staršie osoby ako členovia ľudskej spoločnosti musia komunikovať, vymieňať si poznatky, informácie a komunikovať digitálne; na druhej strane sa musia vyrovnávať s výzvami v oblasti využívania informačných technológií a digitálnych zariadení doma a digitálnych služieb, ktoré ich spájajú so spoločnosťou.

Preveniu marginalizácie starších ľudí vplyvom nových technológií môžu podporiť vzdelávacie programy a projekty (lokálne a medzinárodné), počítačové workshopy vedené univerzitami a akadémiami tretieho veku (UTV, ATV), knižnicami a klubmi seniorov. Nové technológie zlepšujú prístup k novým oblastiam neformálneho vzdelávania, takže všetky vzdelávacie iniciatívy, ktoré bojujú proti digitálnej marginalizácii starších ľudí, by sa mali považovať za prioritu v oblasti vzdelávania seniorov. Aby sme vedeli pripraviť primerané programy pre digitálne vzdelávanie starších ľudí a vytvorili priestor pre ich účasť, musíme najprv poznať ich vzdelávacie potreby, motiváciu, ciele a prekážky starších ľudí. Hlavnými cieľmi je poskytnúť otvorené vzdelávanie a zavádzanie inovačných postupov v digitálnej ére, čo je základom pre rozvoj a šírenie kvalitných vzdelávacích príležitostí v oblasti digitálnych technológií (DT) a IKT prispôbených potrebám jednotlivcov s nízkou kvalifikáciou alebo s chýbajúcimi digitálnymi zručnosťami.

Najbežnejšie potreby starších osôb v oblasti IKT a DT:

- pomoc pri lepšom porozumení sociálnych, finančných a hospodárskych zmien v digitálnej spoločnosti a jej digitálnych službách;
- integrácia seniorov do digitálnej spoločnosti a minimalizácia pocitov sociálnej nedostatočnosti prostredníctvom osobného povzbudenia;
- pomoc pri zachovávaní osobnej agility, sebestačnosti, uspokojovaní potrieb a záujmov a začleňovaní do digitálneho prostredia;
- diferenciacia úrovní digitálnych kompetencií v rámci skupín seniorov, ktorá predstavuje praktické výzvy pre lektorov / tútorov, ako aj pre seniorských účastníkov;
- dozvedieť sa viac o vzdelávacích programoch IKT, o možnostiach odbornej prípravy a spôsoboch zápisu a účasti na nich;
- poznať inovované vzdelávacie programy, učebné osnovy a metodické postupy;
- výmena a zdieľanie vedomostí a zručností s ostatnými staršími osobami v rôznych krajinách; porovnanie podmienok a výsledkov v rôznych inštitúciách;
- zhromažďovanie najlepších postupov na výmenu poznatkov a zručností v dvoch hlavných cieľových skupinách: lektori a seniori.
- praktické využívanie zozbieraných, overených a spoločne osvedčených postupov z iných inštitúcií s cieľom odbornej prípravy, ktorej výsledkom je zodpovedný občan.

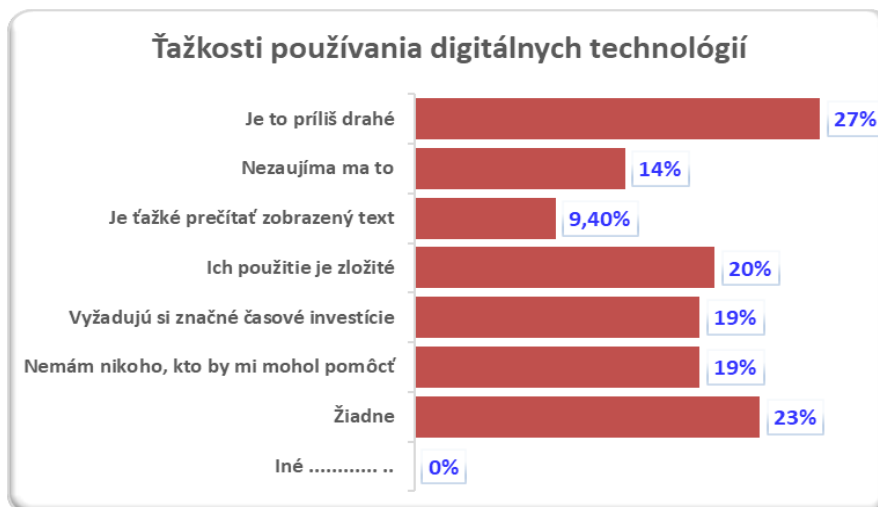
Využívanie digitálnych zručností rozširuje a aktualizuje naše vedomosti v rýchlo sa meniacom svete. Faktom je, že mnohí starší ľudia ani nepoznajú výhody digitálnych technológií. Ich digitálne zručnosti nie sú dostatočné, neprikladajú význam digitálnym technológiám, čo je napríklad niekedy ovplyvnené falošnými správami.



Graf 1: Riziká pri používaní digitálnych technológií. Zdroj: Projekt Erasmus+ Senior's Learning in the Digital Society (SELID), Výsledky Bratislava, 2020 – 2021

Jednou z prekážok pri používaní nových technológií staršími ľuďmi je vlastné finančné zázemie, pretože technické vybavenie je niekedy príliš drahé. Používanie nových technológií je pre nich

komplikované, preto by vývojári mali zohľadniť potreby starších ľudí a navrhovať zariadenia vhodné pre ich vek.



Graf 2: Ťažkosti používania digitálnych technológií. Zdroj: Projekt Erasmus+ Senior's Learning in the Digital Society (SELiD), Výsledky Bratislava, 2020 – 2021

Projekt Erasmus+ "SeLiD" má za cieľ povzbudiť starších ľudí, aby posilnili svoje vzdelávacie záujmy v oblasti digitálneho vzdelávania a boli pripravení na nezávislý život v digitálnej spoločnosti. Tým sa zníži počet starších dospelých so slabými, či nedostatočnými digitálnymi zručnosťami.

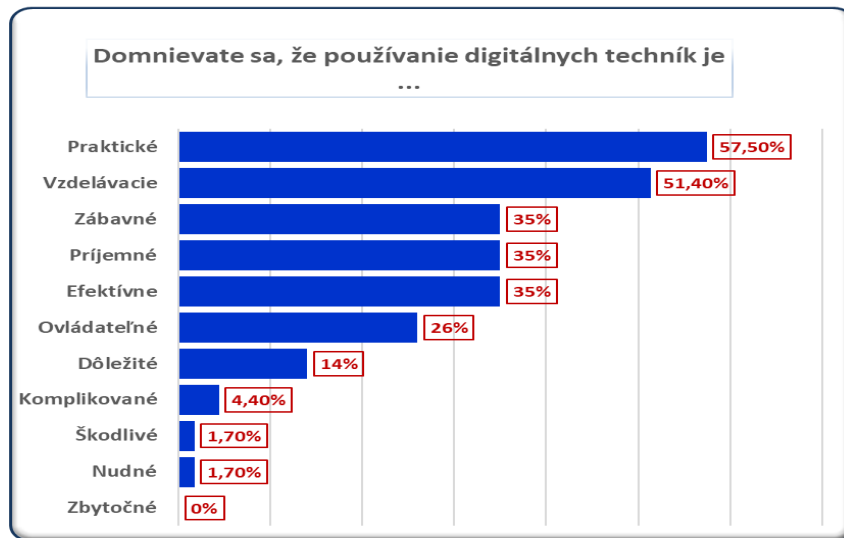
Najmä v čase pandémie je prístup k internetu a virtuálnym sociálnym kontaktom veľmi dôležitý. Používanie digitálnych technológií môžu byť prevenciou pred vylúčením a osamelosťou starších ľudí, ktorí potrebujú byť zapojení do života spoločnosti a používať tieto nástroje proti osobnej diskriminácii. Nechceme nikoho nechať vzadu, a preto treba vytvoriť možnosti, ako priniesť nové technológie do života aj u ľudí so zdravotným postihnutím, ako aj pre ľudí vo vidieckych oblastiach. Pri plnení týchto úloh sa starší ľudia musia zviditeľniť ako tvorcovia rozhodnutí.

Napriek rizikám, nové technológie otvárajú nový svet pre používateľov v rôznych oblastiach života. Starší ľudia budú po digitálnom vzdelávaní a odbornej príprave flexibilnejší vo svojom každodennom živote, pri používaní digitálnych zariadení vo svojom vlastnom dome, pri používaní bankových digitálnych nástrojov a digitálnych služieb obcí, ako aj pri elektronickom nakupovaní, či inom individuálnom používaní materiálneho technického vybavenia. Starší ľudia majú tendenciu používať nové technológie, aby sa viac integrovali do spoločnosti a udržiavali spojenie so svojimi príbuznými a priateľmi, ale musia myslieť aj na počítačovú bezpečnosť a jej využívanie v praxi.

V našom prieskume sa najvýraznejšie prejavili pripomienky respondentov k novým technológiám takto. Tu je niekoľko príkladov:

- "veľa informácií, inštrukcií a odkazov vo vzťahu k digitálnym technológiám je v angličtine; staršia generácia u nás (na Slovensku) zvyčajne nehovorí anglicky".

- "Smartphone mi pomáha v mnohých situáciách v mojom živote. Učím sa nový jazyk a zlepšujem si svoju angličtinu; využívam ho na robenie poznámok, písanie priateľom, čím šetrím čas na iné veci. Myslím si, že je to v podstate o ovládaní technológií, ak by bol smartfón v niektorých veciach limitovaný, bolo by to oveľa užitočnejšie".
- "Keďže žijem sám, je v mojom záujme zachovať si svoje socio (môj spoločenský život) vo vhodnej forme. Túto povinnosť mám voči sebe, ale aj k mojim deťom a vnúčatám. Vďaka technológiám si užívam ich školský a športový úspech takmer denne. Vďaka nim som túto úroveň zvládol. Viem, že ešte stále mám nejaké medzery a teším sa na nové výzvy".



Graf 3: Domnievate sa, že používanie digitálnych technológií je.... Zdroj: Projekt Erasmus+ Senior's Learning in the Digital Society (SELID), Výsledky Bratislava, 2020 – 2021

Digitalizácia napreduje vo všetkých virtuálnych oblastiach ľudského života – vrátane domácich spotrebičov, ako sú práčky, chladničky, umývačky riadu a iné. Väčšina spotrebiteľov veľmi dobre vie, ako prevádzkovať práčku "analogovým spôsobom". S digitálnymi technológiami sa musia naučiť úplne nové postupy. Spotrebiteľia však často zlyhávajú pri inštalácii nového spotrebiča, ak nemajú poruke popis ako tlačný manuálny návod.

- "Je to problém pre starších ľudí udržiavať svoj počítač alebo notebook a telefón, pokiaľ ide o inštaláciu bežného softvéru, alebo o rôzne aktualizácie, antivírus, atď. Ak nemajú v rodine nikoho, kto by im pomohol, nechcú ho používať. Okrem toho, starší ľudia majú problémy so zrakom a jemnými motorickými zručnosťami; majú menej citlivé a agilné prsty, ktoré sú potrebné pri používaní týchto technológií. Preto uprednostňujú rôzne tlačidlá a gombíky, napríklad na elektrickej rúre, starý muž radšej otočí gombík, pretože vie napríklad, že ak otočí gombík o 180 stupňov, nastaví teplotu rúry na XY ° C a nemusí hľadať okuliare, aby videl, čo nastavil."

Používanie nových technológií je veľmi dôležité v živote starších ľudí aj preto, že sa tým zvýši ich pocit bezpečnosti a súčasne dostupnosti a kontaktu pre rodinu, priateľov atď. Technológie a siete im dávajú príležitosť byť v spojení s rodinou a priateľmi po celom svete. Nevyhnutná podmienka mať internetové pripojenie (Wi-Fi) niekedy však nie je k dispozícii pre každého.

Podľa výsledkov projektového výskumu môžeme na záver konštatovať:

Väčšina respondentov má pozitívny postoj k digitálnym technológiám a je ochotná prekonať možné ťažkosti pri používaní týchto zariadení.

Preto sa domnievame, že starší ľudia, ktorí majú pochybnosti o potrebe nových technológií, by túto možnosť s najväčšou pravdepodobnosťou prijali, ak by považovali nové technológie za prospešné pre seba samých. To platí aj pre všetky digitálne zariadenia, ktoré môžu každodenne zjednodušiť a uľahčiť život starším ľuďom.

Spracované podľa: Projekt Erasmus+ Senior's Learning in the Digital Society – SeLiD.
(Vzdelávanie seniora v digitálnej spoločnosti), Výsledky Bratislava, 2020 – 2021

27. február 2021